

Продајна галерија "Београд"

50 година

Продајна галерија "Београд"

50 година

Sales Art Gallery "Beograd"

50 Years

Продајна галерија "Београд"

мај-јун 2013.

ДОПРИНОС СРПСКОЈ КУЛТУРИ

Потреба за Продајном Галеријом, јавила се одавно, равно пре пет деценија, тачније, далеке 1963. године је, одлуком Народног одбора града Београда, на 37. седници Градског већа и 15. седници Већа произвођача, одржаној 23. маја, донето решење о њеном оснивању. Према том акту, њен задатак је био да *пропагира ликовна дела у циљу развијања интересовања грађана за уметност.*

Протекло време, пружа довољно разлога да се њена постигнућа, истакну и покажу суду јавности, како би се улога и место *Галерије*, у нашим приликама, боље разумела.

Њено оснивање није био само институционални чин, већ потреба да се дело брже, непосредније, на широј заснованости пласира и популарише домаћа уметност. Тиме је први пут почела организована продаја и то не само у Београду и Србији већ у целој Југославији.

То је било пионирско доба *Галерије*, уприличено стратешким улагањем у будући дијаграм уметничких процеса али и време успостављања нових, ефикаснијих односа на релацији дистрибуирања и прихватања духовних вредности. У таквим, не одвећ лаким приликама, установа је расла и развијала се.

Кратко ћу, коју реч казати о историји *Галерије*, до новијег раздобља, с обзиром да је протекли период у два маха, 1988. и 2003. био предмет, стручног и друштвеног вредновања, како би тежиште пренео на време ближе нама.

Убрзо по оснивању било је извесних сумњи у оправданост њеног постојања. Пратила су је сукобљена мишљења, која су потицала од *елитних*, углавном уметничких кругова. Своја уверења су заснивали на премисама да ће се масовном продајом, умањити значај уметничког рада, да ће се тиме девалвирати и свести на ниво продукта обичне, потрошачки декларисане робе. Осим тога, њихова стрепња је била

поткрепљена повлашћеним статусом, који су имали, ништа мање особним естетичким мерилима у чијем је средишту постављен стваралац, насупрот потреби да се једнака пажња учини примаоцу, односно, његовом купцу.

У показаној стрепњи се крио зрчак истине, јер је тиме, устаљени контекст ликовног остварења, био пољуљан. Приближавањем уметничког дела широким друштвеним слојевима, било је очито да је његова судбина задобила другачији ток. Мењао му се статус, још више, утирана је граница између живота и уметности. Речју, имагинарно растојање међу њима је смањено. *Галерија* више није била *храм* у који се смерно приступало, већ *кућа* у коју се улазило из потребе. Радови су у њој могли да се листају, преврћу и додирују, да се слободно и растерећено бирају. Били су приступачни за гледање изблиза и, непосредним начином, према осетљивости, да се купују.

Нешто из поменутих разлога, а нешто због, како се сматрало, пежоративног назива садржаног у речи *продајна*, који је сматран да је у раскораку са социјалистичким схватањима друштва, у почетку је било мањкавости око прилива дела за продају. Како би се дати проблем ублажио, а и ради сврсисходнијег укључивања у ширу мрежу културних збивања, прибегло се отварању изложби, уз то оних покретних, са прикладном наменом. Оне су почеле да привлаче остале уметничке кругове, чиме је растао број приспелих радова у продају.

Галерија се, на тај начин, повезивала са другим местима широм ондашње Југославије, шта више, често је прелазила њене границе. Успостављана је спона са установама различитог карактера и намене. Сарадњом са домовима културе, освајала је нова тржишта, чему су помогле пригодне манифестације, које је приређивала ван матичне куће. Уметничко дело је почело да се социјализује, да залази у мање средине, чиме су потиране локалне и регионалне међе.

На тај начин је успостављена свеколика проходност дела ка повећаној скали понуде и потражње. Радови за продају су добијани од уметника из других места, као што су купци долазили из разних крајева земље, чак и иностранства. Они су, независно од социјалне припадности, регистровани из свих слојева друштва. Неко је сликовито рекао да их је било *од ојачара до генерала*, што значи да се заједно, са разумевањем уметника, неминовно мењао однос према *Галерији*, чиме је све више добијала на угледу.

Продајна Галерија је организовала прве аукције и учествовала на аукцијама у хуманитарне сврхе. Поспешивала је интерес за отварање других, махом приватних галерија, такође продајног профила.

Стручно особље *Галерије* је објективним, често личним афинитетима, негде делимично, а негде готово сасвим, помагало и суделовало у

формирању колекција. Међу њима је успостављано међузависно, каткад, неограничено поверење, које је изнедрило значајне скупове дела у приватним власништвима. Без њих је тешко замислити свеколику домаћу сцену. Тек је увидом у њихове збирке, могуће поуздано тумачити српску уметност. Осим тога, пракса потврђује, да оне пружају драгоцен материјал, неопходан за реализацију важних излагачких пројеката.

Галерија је кроз доста напора успела да превали голем пут ка успешном деловању. Иза ње су остале године рада, ту и тамо, прожетог извесним недоумицама, које прате сваки почетак, тим пре, ако у томе нема трагова искуства. Треба казати да је *Галерија*, уз свесрдну подршку *Града*, испунила интерес друштва, шта више, надишла је очекивања.

То су била уочљива постигнућа, преко којих није могло олако да се пређе, те није случајно што је за постигнуте успехе, више пута добила јавна признања.

У прилог изнетих показатеља, који се тичу успешног деловања *Галерије*, истичем бројне самосталне изложбе и заједничке манифестације, што су пратиле токове савремене уметности. Неке од њих, *Пејзаж у српском сликарству, Новогодишња продајна изложба, Београд некад и сад, Жена инспирација ликовног дела, Цртеж и акварел, Географика*, су се усталиле и постале традиционалне смотре уметника из целе Србије, које су радо очекиване од стваралаца и купаца. Осим тога, допринос *Галерије* потврђују стотине хиљада радова различитих генерација, свих ликовних техника, разноликих поетика, те дела што су долазила из приватног власништва, која су своје место, равноправно налазила у њеном простору. У погледу стилских усмерења, успостављан је дух толеранције.

Пријем радова за излагање и продају, правдале су поседоване вредности иза којих је стајала, наменски установљена, стручна комисија. Дакле, једини критеријум је био афирмација квалитета уметничког дела. Тиме се афирмисао круг сарадника, које је *Галерија* окупљала око програма, попут купаца, историчара уметности, ликовних критичара, уметника па и сталешких удружења.

Све је то био и остао гарант квалитета дела на путу до коначног стецишта. *Галерија* се, без претеривања, визионарским и стручним радом наметнула, дуго година трајала и остала незаобилазно место сакупљања радова, на размеђи оних који су хтели да их продају и оних што су желели да их поседују.

Продаја

Продајна Галерија не би била то што јесте да се није бавила прометом дела, шта више, то је неко време био њен императив. По самом оснивању, прве године, продата су 104 рада. Тај тренд је стално растао да би након једне деценије почео да премашује број од 1000 пласираних експоната. Томе је допринело више погодности, од којих ћу издвојити повољне кредитне услове и културну *Новогодишњу изложбу*, што је привлачила изузетну пажњу јавности.

Успон продаје се наставио. Данас је тешко поверовати да је десетине хиљада слика, скулптура, цртежа, графика, акварела, пастела и радова примењене уметности, њеним прегнућем, нашло места у музејима, галеријама, разним друштвеним установама, привредним организацијама, ипак, највише у приватним домовима.

Упркос томе, у раду *Галерије* је било кратких стагнација, као последице економских посртања, понајвише материјалне моћи средње класе, односно, такозваног, просечног љубитеља уметничког рада. Осим тога, то је отежавало успостављање стабилног и трајног тржишта ликовног дела, тим пре, што је њихов пласман био поуздан сигнал материјалног стања појединаца.

Поред свега, резултати *Галерије* су, више – мање, показивали узлазну путању. У томе је чак било сјајних постигнућа, ретких у домаћој пракси, којима се мало која, њој слична установа културе, може подичити. О томе речито говоре подаци, односно, неумољиви показатељи, који потврђују тај домен њеног пословања.

Овим кратким назнакама се не исцрпљује питање продаје, још мање, њен обим. То захтева далеко потпунију, графички прецизно изведену кривуљу, која би сликовито појаснила дате домашаје.

Ново време

Пошто се у складу закона дијалектике све мења, полако се мењао и императив *Галерије*.

Од последњег јубилеја, који је на примерен начин обрађен, дакле, од 2003. дошло је до извесних померања у њеном раду. Физичким ширењем, добијањем додатног капацитета, излагачка делатност је могла да се паралелно и неометано одвија уз продајни део. Изложбе су се усталиле и уздигле на виши ниво, поготово потоњих година. Као такве, оставиле су трага на њену будућу профилисаност, јер је тежиште у том периоду пренето на тај контекст деловања. Тада је приређено

низ тематских, проблемских те монографских смотри, важних за националну историју уметности.

Поред типски установљених каталога, што су на одговарајући начин пратили изложбе, покренуто је издаваштво, које је изнедрило запажене публикације из теорије и историје уметности, потом, књиге – монографије о престижним сликарима као и осмишљене студије што се односе на веће, историјски омеђене сегменте. Делокруг *Галерије* је тиме проширен и обogaћен.

У новијем раздобљу остварена је серија изложби, без сумње, изузетно важних за српско сликарство XX века. Чинило се да је дотичним пројектима, намах надомештена празнина што се указала престанком рада два национална музеја. Тешко их је све навести, ипак, упутно је барем неке од њих поменути. Узимам слободу да истакнем изложбе: *Коса Бокшан и Петар Омчикус* – названу *Феномен воде, Мајда Курник – Живот између јаве и сна, Милан Поповић – У распонима метафизике и надреализма, Аспект ликовности у филму* – са освртом на филмове Живка Николића, *Милија Нешић – Времеплов, Славољуб Слава Богојевић – Маштар немирног духа, Петар Лубарда – Недохватна духовна творевина, Кирил Кутлик – Српска цртачка и сликарска школа, Предраг Пеђа Милосављевић – Митологије, Ратни сликари – 1912 – 1918, Оља Ивањицки – Цртежи 1955-1985.* и још неке о којима ће бити речи у другом делу каталога.

Том раздобљу припада серија смотри, посвећених узорним српским колекцијама, попут збирке *породице Вујошевић, Ђуре Поповића, Вујичић колекције*, које су, показивањем јавности, задобиле особит значај. Треба знати да колекционари поспешују друге, потенцијално намерене љубитеље уметничког дела, на слична прегнућа. Важност збирки је утолико већи, што махом заврше као донације, легати, приватне задужбине или, пак, поприме статус издвојених, званичних кућа, чија намена прераста у галеријске, чак музејски референтне установе, док неке од њих настављају да трају под окриљем националних музеја, који о њима надаље брину.

Поље колекционарства представља важан сегмент наше културне збиље. Није претерано казати да они, у садашње време, чине окосницу свега што се збива на ликовној сцени. Чак се може тврдити да колекционари одржавају примат у донирању уметничке продукције и све се више намећу као креатори, дакле, носиоци културне политике. С обзиром на њихову јавну свест, коју показују, треба им посветити сваки вид пажње.

Ако су у основи почетног опредељења, па и стасавања *Галерије*, уграђени ентузијазам и љубав, онда је без сличних уверења, тешко замислити будућу перцепцију *Галерије*. У протеклом раздобљу је

обезбеђен предуслов да се у долазеће доба уђе са олакшањем и оптимизмом али и другачијим обавезама. Ново време налаже нове стандарде те нова прегнућа, која би *Галерију* сврстала у незаобилазне чиниоце креирања културне политике.

Имајући у виду да њен промотивни и програмски континуум показује референтне знаке, уверен сам да ће *Галерија* одговорити историјском тренутку у коме делује. Због тога је треба уврстити у ред усанова, које заслужују пажњу и подршку друштва.

Сликарство континуитета

Деловање *Галерије* на продајном пољу, остаје невидљиво. Оно је посвуда расуто, ипак, логика налаже да се овако заокружен датум, обележи увидом у радове, који су кроз њу прошли, свеједно дали су продавани или само излагани.

При избору дела за изложбу, пажњу сам усмерио рецентним остварењима, што су могла да прате континуитет развоја српског сликарства. Желео сам да укажем на релевантна места, чија су постигнућа обогатила домаћу културу. То је могло да се оствари путем аутентичних израза и истинских домашаја, који су се преламали следом генерацијске припадности и разнородних поетичких казивања, утемељених у домаћу историју уметности. Естетичке појаве, личности и дела, здружени у оквиру истих или блиских погледа на свет, конституишу вредности, које су вољене, цењене и куповане. Изложба упућује поглед на разуђену стилску оптику радова, чијом се интеракцијом реконструише продајна путања *Галерије*.

Ова смотра није замишљена као искључива вредносна категорија над историјским или другим моделима, још мање као збир антологијских, апсолутних постигнућа, већ је проткана бригом о континуираним токовима, који су прожимали домаћу уметност. Моје хтење је оснажено потребом да истакнем збир доминантних места, што одликују али и истичу нашу укупну сцену. Тиме се отвара један од могућих погледа на духовну вертикалу у наслеђу српске културе, остварене трудом *Галерије*.

Знајући да је све подложно преиспитивању, допуштам дискурс другачијег виђења генезе *Продајне Галерије*. Она може да буде сагледана и потпуније и на други начин, као што се њен допринос може различито вредновати неким другим мерилима у другим околностима.

Ово је један од погледа, који пружа увид у имагинарну, готово, ирационалну спону између уметника (његовог дела) – Галерије (посредника) и (крајњег корисника) купца, чиме је сублимирано феноменолошко тројство њиховог заједништва.

На крају, остаје неумитан и важан упит, колики је удео Галерије у развоју ликовног стваралаштва и уздизању степена културних хтења грађана? У складу уложеног труда што га је учинила, засигурно није мали. О томе ће време дати коначан суд. У сваком погледу, сада је већ јасно, да је својим учинком осигурала часно место у историји српске уметности.

Изложба, посредно или непосредно, нуди одговор на питање, како се актуелна уметничка стварност, путем продаје, преламала на стање свести појединаца, заправо, у којој мери се и на којој равни одвијао аспект ликовне едукације грађана, коначно, на који начин се развијало интересовање грађана за уметност, како је уписано у оснивачком акту.

Реч је о сложеном пољу преплитања, чију спрегу није лако расветлити, поготово овом пригодом и овако кратким освртом. За то је потребно дубље и свестраније понирање у дате релације, шта више, изазов може бити упућен и другим научним областима, пре свега, социологији и антропологији, које би, са свог становишта, понудиле ваљане одговоре. Смотра изложених радова, свакако, износи доста података за разматрање, иако јој то није била превасходна намера, већ контекст успутних и на том нивоу крајње уопштених промишљања.

Тиме се смисао, улога, те свеколико деловање Продајне Галерије, заокружује уверењем да је учинила значајан, узимам за право да кажем, немерљив допринос српској култури.

Zdravko Vučinić

Contribution to Serbian Culture

The founding of the Gallery was an act undertaken by institutions that satisfied the need to market works of art in a quicker, more direct way on a broader scale and make domestic art more popular. Thus the organized sale of art began for the first time not only in Belgrade and Serbia but in the whole of Yugoslavia.

...

This pioneer period of the Gallery was marked not only by a strategic investment in the future diagram of the artistic process but also by the establishment of new, more efficient relations between the distributor and recipient of spiritual values. The Gallery grew and developed in circumstances that were not always easy. By rising the interest of the public for art in order to overcome the deeply rooted stands at the same time the function of the gallery began to change.

...

This exhibition directly or indirectly offers an answer to the question how the relevant artistic reality through the sale of art pieces refracts the individual's state of mind, that is, to what extent and in which plane did the aspect of educating the public in terms of fine arts take place and finally *how the interest of the public for art was developed*, since that was one of the goals stated in the founding document.

It is a complex field of overlapping, where interactions are not easily explained, especially on this occasion in such a short review. A deeper and more comprehensive insight into the given relations is needed, however, this can be a challenge to other fields of study, mainly to sociology and anthropology which could offer more worthy answers. This exhibition of art pieces certainly gives ample data for thought, although its main intention was to give a context of incidental and utmost general thoughts.

ПРОДАЈНА ГАЛЕРИЈА „БЕОГРАД“ ОД 1963.

ДИРЕКТОРИ

Радмила Деспотовић
Иванка Кадак
Здравко Вучинић
Бранка Марић
Драгица Вуковић
Михаило М. Петковић

КУСТОСИ

Мирјана Филиповић
Ана Чолак Антић
Миле Томовић
Здравко Вучинић
Ненад Николић
Јелена Кривокапић
Сања Тодосијевић

Запослени који раде или су најдуже радили у Галерији на пословима администрације, рачуноводства и документације:

Стојанка Буровић
Надица Ђорђевић
Зденка Пинтарић
Љиљана Жарић
Весна Стевановић
Ненад Огризовић
Здравка Беговић
Радмила Јовановић

Захваљујемо се свима који су из приватних колекција позајмили радове за изложбу.

Стојан Аралица
Мртва природа
уље на платну, 29x42 cm

Петар Лубарда
Доњи крај
уље на папиру, 35x44 cm

Бранко Филиповић Фило
Пејзаж
уље на платну, 36x48 cm

Марко Мурат
Дубровачко залеђе
уље на платну каширано на дасци, 1920-30, 29x36 cm

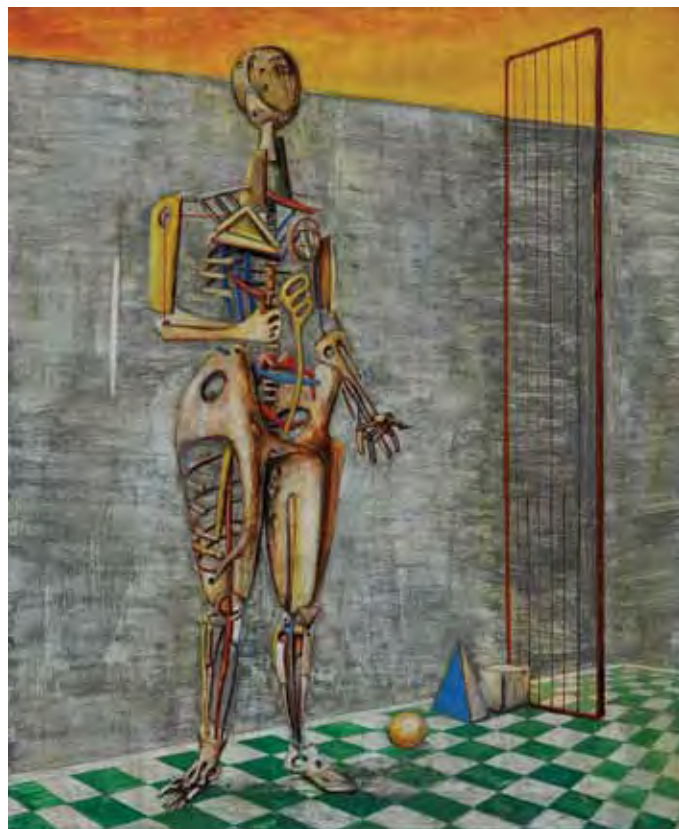
Мића Поповић
Мртва природа
уље на платну, 1974, 59x51 cm

Живојин Турински
Симбол 3
уље на платну, 1962, 56x40 cm

Милица Нешић
Говорник
комб. техника, 1988, 55x45 cm

Милан Поповић
Објект
уље на платну, 1956, 72x59 cm

Марко Челебоновић
Чапља
уље на платну, 72x59 cm

Пеђа Милосављевић
Цвеће
уље на платну, 1961, 59x72 cm

Мајда Курник
Студеничка порта
уље на платну, 1953, 38x46 cm

Милан Коњовић
Кафана
уље на платну, 1957, 52x64 cm

Милорад Бата Михајловић
Ловћен
комб. техника на папиру, 2000, 55x65 cm

Милан Милетић
Мртва природа са плавом чашом
уље на платну, 2011, 55x50 cm

Урош Тошковић

Глава

комб. техника, 1986, 28x40 cm

Ксенија Дивјак

Мртва природа

уље на платну, 80x100 cm

Ксенија Дивјак

Арлекини

уље на платну, 34x22 cm

Љубица Цуца Сокић
Шкољка
1943, уље на платну, 21x23.5 cm

Миодраг Петровић,
Шпањолка
1918-20, уље на платну, 46.5x31 cm

Недељко Гвозденовић
Атеље
комб. техника, 31x40 cm

Стојан Ђелић
Хоризонтале
уље на платну, 1975, 55x65 cm

Војо Станић
Рибари
уље на платну, 1958, 67x53 cm

Дато Бурић
Апидес
комбинована техника, 65x50 cm

Александар Цветковић
Танкер
уље на платну, 33x28 cm

Милан Сташевић
Време и боравиште
2005, уље на платну, 50x50 cm

Божа Илић
Предео
уље на платну, 1987, 48x65 cm

Тодор Стевановић
Вилин коњиц
уље на платну, 2001, 17x28 cm

Богдан Шупут
Отеј (Auteuil)
уље на платну, 1938, 73x50 cm

Лепосава Бела Павловић
Црква
уље на платну, 26x18 cm

Леонид Шејка
Без назива
1968, уље на платну, 59x39 cm

Иван Радовић
Оштрач
уље на платну, 58x51 cm

Иван Табаковић
Без назива (Столица)
1935, комбинована техника, 65x49 cm

Мирко Кујачић
Рад у пољу
уље на платну, 62,5x48,5 cm

Мило Милуновић
Рак у врши
1977, уље на платну, 50,5x73 cm

Радомир Рељић
Истраживања смеђе вештице
уље на платну, 1970, 49x41 cm

Владислав Шиља Тодоровић
Простор
уље на платну, 1966, 60,5x39,5 cm

Бранко Протић
K-328
1961, 68x90 cm

Лазар Возаревић
Патина
комб. техника на панел плочи, 51x34 cm

Олга Јеврић
Агресивне форме
1959, 12x25,5x8,5 cm

Вида Јоцић
57x58x25 cm

Живорад Настасијевић
Пејзаж I
1938, уље на платну, 38x55 cm

Боривоје Стевановић
Дрво испред куће са зеленим прозором
1909, уље на платну, 26x21.5 cm

Бора Барух
Шума
1935, уље на платну, 48x60 cm

Јован Бјелић
Пејзаж
око 1936, уље на лесониту, 52x71 cm

Надежда Петровић
Околина Сићева
1905, уље на картону, 15x22 cm

Коста Миличевић
Кула крчмарице Јање
1915, уље на платну, 22x29 cm

Милан Миловановић,
Дубровник на пилама
1920, уље на дрвету, 26x34 cm

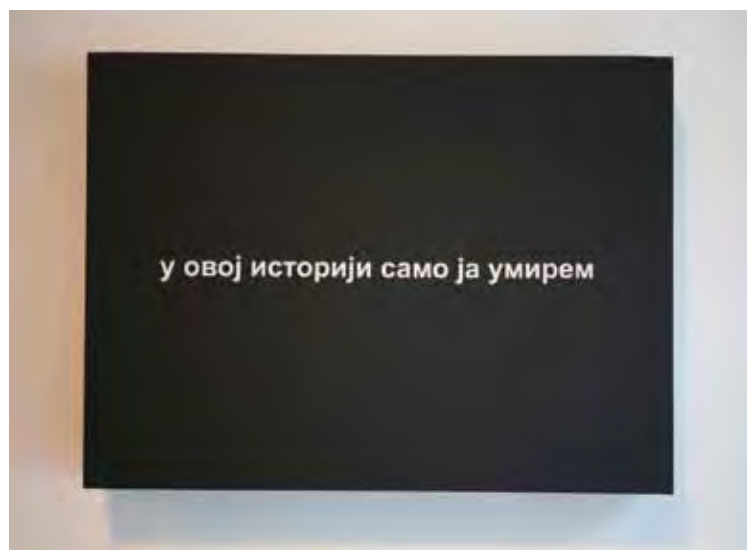
Саша Панчић

Из циклуса *Иза хоризонта*
трослојни сечени папир, 92x77 cm

Милица Ракић

Из циклуса *Извештај*, „mrzim што сте ме префарбали“
2009, акрил на платну, 54x40x10 cm

Милица Ракић

Из циклуса *Извештај*, „у овој историји само ја умирем“
2009, акрил на платну, 54x40x10 cm

Невена Поповић

Бодљикава жица

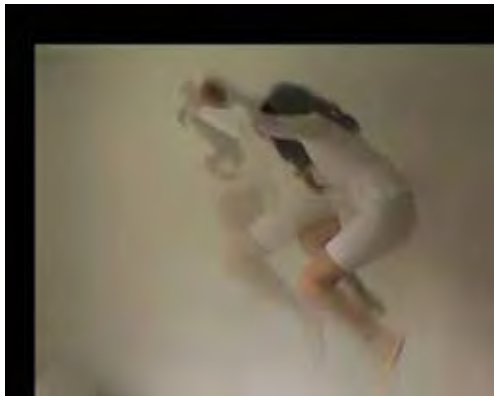
2007, тотал, детаљ, алуминијум, стакло, дигитална штампа, R40 x 12 cm

diSTRUKTURA

Not so far away 1

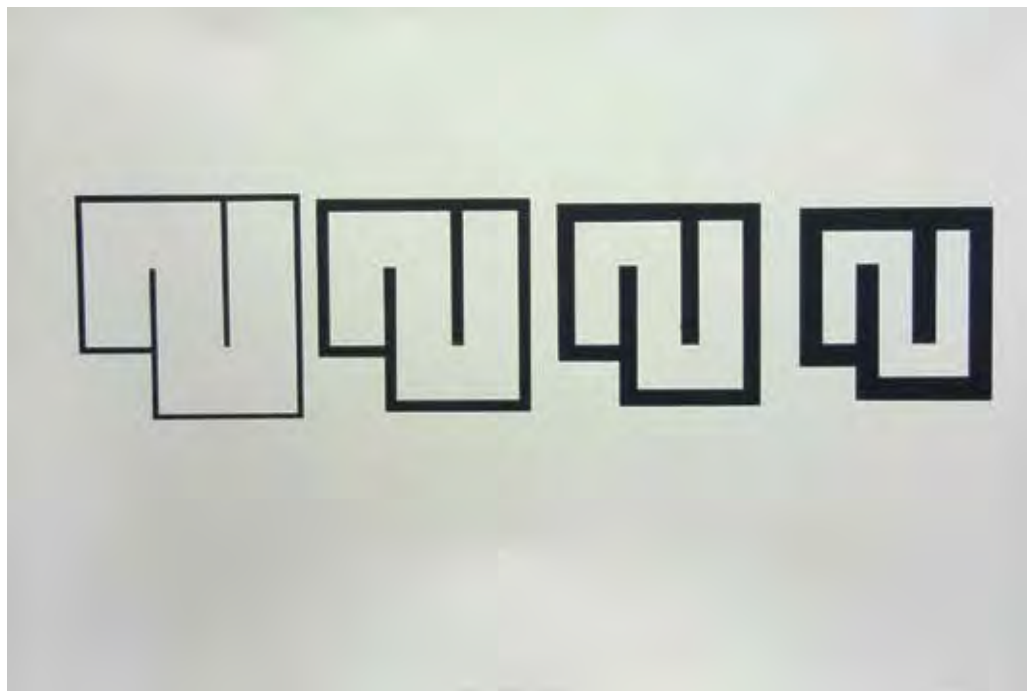
2007, принт каширан на алубонду, 80x120 cm

Аница Вучетић

Секунд и по 1

2009, кадрови видео рада

Јулије Книфер

Без назива

сито штампа, 1985, 71x101 cm

Срђан Вељовић
Модерна Пинакотека II
2004, фотографија, 27x40 cm

Срђан Вељовић
Модерна Пинакотека I
2004, фотографија, 27x40 cm

Здравко Јоксимовић
Head and Shoulders
2006, фурнир, 70x115x28 cm

Слободанка Боба Ступар

*Барка за духовно путовање, из циклуса *Море појмова**

2006-09, стакло, текст, дрво, инокс, плексиглас, 145x33x33 cm

Слободанка Боба Ступар

Барка за духовно путовање

деталј

Михаило М. Петковић

Без назива

триптих, 2011, комб. графичка техника, 69x26 (x3) cm

Дејан Калуђеровић

Тужна

2002-2004, акрилик на папиру, 100x70 cm

Јелена Трпковић

Сако обавеза

ком.техника на папиру, 70x100 cm

Кристина Ристић

Из циклуса *Приближава 3*

2011, ком. техника на папиру, 20x20 cm

Кристина Ристић

Из циклуса *Приближава 1*

2012, ком. техника на папиру, 20x20 cm

Ивона Плескоња
Црвено сунце
графика, 50x70 cm

Ивона Плескоња
Рађање сунца
графика, 70x50 cm

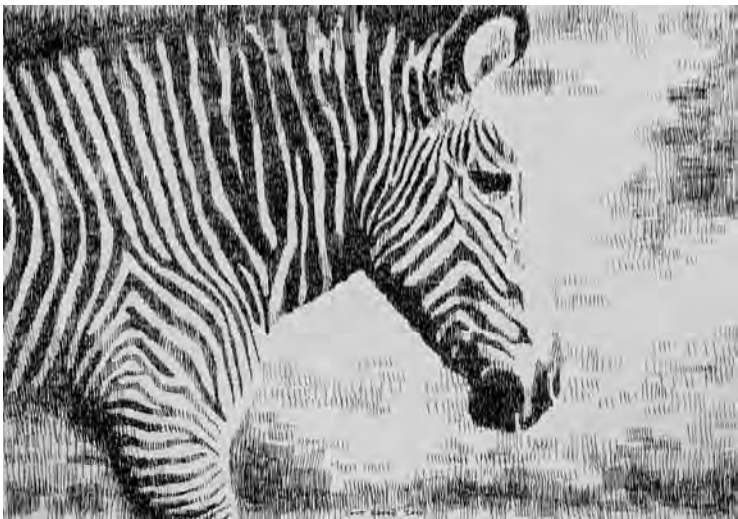
Александар Келић
Stockholm
1988, фотографија на арх.материјалу, 25x36 cm

Анђела Мујчић
Доручак код Тифанија
2012, оловка на папиру, 27x40 cm

Анђела Мујчић
Поздрав сунцу
2012, оловка на папиру, 25x40,5 cm

Жолт Ковач
Зебра, Из циклуса *Слике сувишних информација*
2010, туш на папиру, 35x50 cm

Жолт Ковач
Пољубац, Из циклуса *Слике сувишних информација*
2010, туш на папиру, 35x50 cm

КРАТАК ИСТОРИЈАТ ПРВИХ ДЕЦЕНИЈА РАДА ГАЛЕРИЈЕ „БЕОГРАД“

Продајна галерија „Београд“ основана је 1963. године одлуком тадашње Скупштине града, а са циљем да ради на ономе што бисмо из данашње перспективе могли да формулишемо као активна промоција, продаја и пласман дела савремене ликовне уметности.¹ Иако галерија никада није имала сталну колекцију која би, као у случају великих музеја требало да буде предмет сакупљања, проучавања и излагања уметничких дела, у њеној историји привремени фондови уметничких радова, требало је да представљају мобилне платформе за непосредни начин „пропагирања уметности“ и стварања повољнијих услова за „промет уметничких дела“, како наводи сам оснивачки акт, као и први извештаји комисије о раду савета продајне галерије.

Овакав тип институције, по свему јединствен код нас, производ је времена у коме је настао а очигледно са идејом да је неопходно да се, у условима одсуства неког консеквентног тржишног система и слободног кретања робе и капитала, „ширење ликовне културе, ипак, може и мора обезбедити првенствено кроз институцију продаје“². Активност Продајне галерије „Београд“ током наредних деценија одредиће овакве потребе времена и специфичног друштвеног система, чији ће захтеви дуго бити срачунати на често непосредну популаризацију и продају дела актуелне продукције, као некада мање или више дефинисан контрапункт систему јавних откупа државних институција, са једне, или различитим облицима непрофесионалних монопола у арбитражи естетског укуса, са друге стране. У осмој и деветој деценији 20. века, део активности галерије биће усмерен и на формирање музејских и галеријских збирки у унутрашњости, као и иницирање рада првих приватних галерија у земљи. Прве три деценије рада галерије могуће је, у том смислу, и окарактерисати као део једног нарастајућег система иницијативе, у коме ће галерија са институцијама различитих профила, радити на успостављању тржишних правила пословања у условима без правог тржишног система, паралелној едукацији и охрабривању иницијативе за формирањем како приватних, тако и јавних колекција.

Након 1991. године, после плодноних 80-тих, институцијама културе од стратешког значаја за државу и у остатку света се, због политичке и финансијске кризе, укидају важне административне и финансијске

повластице. Питање преживљавања разрешава се у успешнијем одговору на изазове новог времена и налажењу адекватне дугорочне стратегије за пласман уметника и институција које их представљају. Галерија „Београд“ као већина институција овог типа у самом региону у овој деценији бележи пад своје видљиве еманципаторске активности и због неповољне друштвене и културне климе узроковане ратовима и изолацијом, као и због елементарне неусклађености о томе шта – у измењеним културним и друштвеним околностима – евентуално може представљати смисао везе између онога што је оснивачки акт првобитно означио као активан однос између промоције, продаје и пласмана уметничких дела.

ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ И ДИСКУРЗИВНЕ ПРАКСЕ УМЕТНОСТИ ПОСЛЕДЊЕ ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ

У духу отварања према новим потребама времена, а паралелно са иницијативом њеног оснивача, галерија ће у првим годинама након 2000, добити значајну логистичку и финансијску подршку за покретање активности засноване на широко схваћеном односу пласмана уметничких радова, личности и тенденција и то, осим непосредно продаје – кроз предлог за успостављање редовних излагачких програма.

Последње две деценије значајне друштвене и културне промене у свету и код нас значајно су допринеле измењеним схватањима рада институција најразличитијих профила, као и модусима презентације и пласмана уметничког дела. На јавном друштвеном плану дошло је до повећања броја уметника али не и нормираних институција за њихов пласман. Повећање броја професионалних уметника указало је на проблем мање видљивости и потребе за све „елоквентнијом“ презентацијом њиховог рада. Као одговор на ову измењену констелацију односа долази до дислоцирања инстанци за њихов јавни пласман – као врста контрапункта овим доминантним облицима презентације уметности и њиховим нормираним институцијама, као и до повећање броја мобилних уметничких платформи и броја проблемских групних изложби које треба да укажу на ову разноврсност и разубуђеност самих уметничких проседеа. Еру институционалних престојавања прате и корените промене које се дешавају на унутрашњем – структуралном и материјалном плану саме уметности. Ову промену могли бисмо овом приликом само амблематски да означимо као: врсту темељитог раслојавања и укрштања медијских жанрова, као и интересовање уметника за индивидуацију тема на граници са новим антрополошким моделима у уметности. Конститутивним статусом уметничког објекта у сталној мутацији, посебно објекта у савременој уметности, превазилази се традиционални концепт *артефакта* као изолованог симболичког

предмета. Донедавно предмет изоловане контемплације, естетски објекат по себи – постављен је сада у у контекст новог, псеудо-антрополошког ланца емпатије на линији идентификације као само једног тела у поретку других, само једног предмета у поретку других. Иако је прича о уметничком објекту и његовим *дадаистичким заплетима*, исто тако: само једна у поретку других прича – она није мање витална и драгоценна у овом непрестаном ревидирању односа и граница између стварности и фикције, поља измештених *ауретских* осећајности у њиховом постиндустријском окружењу, а сама припада једној у низу врло различитих и важних игара и улога савремене уметности који увек изнова померају границе традиционалне естетике и наше схватање о уметности уопште.

Темељно структурално и материјално раслојавање уметничког рада као и њихових нормираних институционалних презентација – одражава се и на раслојавање уметничких сцена и тржишта, које се организују око оних најтрадиционалнијих до оних најиновативнијих, као и временом – око идеје паралелног развоја филантропског са модусима партнерског удруживања комерцијалног и некомерцијалног сектора, бизниса и уметности. У том смислу нови захтеви времена показује, наиме, да је и свака непосредна продајна активност или арбитража у продаји дела, много више од волунтаристичког акта или само прилагођавања произвољном захтеву понуде и потражње.³ Арбитража у продаји уметничких дела представља активни део паралелног и системског чина информисања и едукације публике, затим комплексног односа и координације који галериста успоставља и негује са све већим бројем професионалних уметника, институција и колекционара, а затим и процеса развијања осетљивости и одговорности код свих учесника у ланцу за рецепцију најширег опсега дела, његовог адекватног пласмана и каснијег очувања.

ИЗЛАГАЧКИ ПРОГРАМИ – КОНТЕКСТУАЛИЗАЦИЈА УМЕТНИЧКИХ РАДОВА И ЊИХОВА ВАЛОРИЗАЦИЈА

Кроз редовне излагачке програме постало је могуће пратити ову афирмацију различитих поетских оријентација, радити на промоцији све већег броја уметника и упућивати на системско колекционирање дела савремене и модерне уметности. Испоставило се да су изложбе тај важан медијатор који, када је постављен у најразличитије проблемске оквири, а као предмет често диспаратних теоретских или историјских осврта и интерпретација – постаје не само пожељан, него и једини могући оквир за свако даље разумевање, интерпретацију или проспективну валоризацију једног уметничког дела или појаве.

Само од 2003. године до данас, у галерији је одржано око стопедесет самосталних и групних изложби, као и тридесетак стручних презентација, предавања и промоција, који са пратећим публикацијама изложби и профилисаним насловима самосталне издавачке делатности, пружају потпунији увид у историју и савремене токове наше ликовне уметности.⁴ Бројне изложбе проблемског карактера од овог времена до данас, праћене редовним каталожним публикацијама, као и стручне публикације из области историје и теорије уметности – са ауторским текстовима реномираних историчара и теоретичара уметности, реперторисале су стваралаштво више од седам стотина уметника и показале једнаку осетљивост у концепцији презентације како актуелних ликовних тенденција, тако и великих историографских тема.

Почетком 2000, актуелизује се питање топоса града и његовог места у односу на традиционалне сликарске жанрове и тему пејзажа представљане серијалом изложби *Београд некад и сад*. Њихова интернационална издања из 2005. и 2006. године, као и изложбе *Westway* С.Картера (2005), Н.Тодоровић, уметничке асоцијације *diSTRUKTURA* (2009) или В. Ивановић, а затим и А. Кнежевић и И. Лагатор Пејовић (2007) – овај однос према пределу и пејзажу разматрају у широком распону од медитације до модела критичке интервенције у јавном урбаном простору; Дефинисање културе приватног и јавног, граничних места тела и позиције говорника у њима, историјских тема у односу на микро утопије, централне су теме групне изложбе о историјском *Перформансу* (2006), изложбе Д. Калуђеровића (2004), М. Ракић (2007) или В. Перуновић (2010); Темом колизије модернистичких филантропских наратива у односу на уметничке записе о свакодневици, интимном или местима анти-утопије – баве се изложбе попут *In memoriam*: Нина Коцић, В. Микић (2005), сликарски опуси И. Плескоње (2007) и Б. Петровића (2010), видео инсталација Т.М. Вондрачек (2010), фотографски опус о Београду Б. Дебељковића или радови на папиру Д. Фулгоси (2011); Драгоценна су ревидирање историјских веза модернистичке апстракције и сликарства материје у односу на мотивацију савременог ствараоца и изложбе попут *Историјско и савремено* (2006) и *Неки видови апстрактне уметности после 2000* (2008) као могућег преиспитивања оживљавања или контаминације мита о сублимном у уметности; места нових естетика или радикално нових етика кроз појединачно представљање радова: Л. Марковића, А. Димитријевића, Д. Јуначкова, Ј. Ракићића, К. Ристић али и кроз меморијалну изложбу посвећену П. Лубарди (2007); Аутореференцијална истраживања формалног језика слике кроз рекреирање позадине стваралачког чина и митова који му претходе, теме су самосталних изложби С. Трајковића (2007), Ж. Ковача (2009), С. Ступар (2011), *Изванредно Боба* (2012) или оне о Ж. Николићу као о могућем дискурсу о сликовности филма (2006); Евокација необичних личности и њихових опуса, изолованих уметничких судбина, појава или истраживача попут М. Курник, М. Поповића, С. Богојевића, Г.

Цветковић-Томашевић или Кирила Кутлика – тек постају драгоцене за проучавање генерације најмлађих уметника и научних истраживача; Простори нових иконичких призора блиских естетици поп арта, третирали су у радовима М. Продановића и уметника промовисаних изложбом *Беографика* исте године (2004), уметницима групне изложбе *Париска искуства* (2006), П. Терзића (2008), Hard Soc-а и Анђеле Мујчић, или постхумно приређене изложбе раних радова О. Ивањици (2010). Иако малобројне, изложбе скулптуре и предметне инсталације представљају један од највитаљнијих сегмената наше уметничке сцене – З. Јоксимовића (2006), Н. Поповић (2008), Д. Мршуље (2009), уметничког пара Каљаловић-Одановић (2011) и за 2013. најављена изложба О. Парлић Карајанковић; Изложбе фотографије постале су део редовног промотивног следа наше галерије и то као: изложбе *фотографске уметности*: М. Трнинића, С. Вељовића, Д. Варајића..., али и *фотографије-концепта*, парадигме о симптому, трагу и индексу у савременој уметности и радовима А. Рафајловића, Б. Карановића...; Јединствену појаву представљају и видео-амбијенталне инсталације Анице Вучетић; овде се читав галеријски простор рекреира у специфичну визију предела, секвенце акватичних представа којима се оживљавају отворене структуре сна и рад несвесног.

Различити облици колегијалног и партнерског удруживања са институцијама сличног профила галерију „Београд“⁵ уводе у овај ланац паралелног и системског чина информисања и едукације публике, касније – валоризације и системског колекционирања уметничких радова. Примери дугорочне сарадње су бројни. Ипак, један сегмент постаје парадигматичан на више начина а читава се у делу презентације тематских целина из галерије Спомен збирке колекционара Рајка Мамузића из Новог Сада. Данас институција *нормираног профила*, у периоду након II светског рата иако облик неформалног, она је пример активног чина размене афинитета и саговорништва креативних људи, део системског сакупљања пасионираног визионара послератне *Модерне*, њеног колекционара Рајка Мамузића. Као парадигмом вредне филантропије и колекционирања, са збирком *Мамузић* галерија је од 2008. године отпочела системско приказивање најрепрезентативнијих радова и тематских потцелина данашњих највећих приватних колекција дела модерне и савремене уметности - Д. Вујошевића, З. Вујичића, Ђ. Поповића и последње, недавно представљене визионарске поставке дела интернационалне збирке Владимира Мацуре.

Као што смо и до сада могли да видимо, облици деловања и оријентације галерије, претпоставио је активно укључивање и координацију великог броја учесника, од уметника и колекционара, преко историчара и теоретичара, до кустоса и конзерватора, различитих појединаца и институција, који су, сви на свој начин и посебно последњих година, учествовали у креирању низа значајних пројеката. Прилагођена захтевима актуелног времена, усмерена

ка креативним облицима излагачке праксе и пласмана уметничког дела, Продајна галерија „Београд“ прерасла је у истинску платформу овог реалног присуства квалитетних саговорника и конверзацијске размене, *conditio sine qua non* сваке активне, креативне и системске организоване структуре која претендује на успешно пословање и остаје отворена за најразличитији тип професионалних искушења и изазова који су тек пред нама.

¹ Галерија је основана 1963. године одлуком Народног одбора града Београда, како се тада звала скупштина града. Оснивачки акт тада је формулисао задатке галерије као: 1. Пропагирање дела ликовне уметности у циљу развијања интереса грађана за ликовну уметност; 2. Посредовање између уметника и купаца у циљу стварања повољних услова за промет ликовним делима; 3. Опремање слика, графика, скулптура и организовање изложбе за потребе уметника, грађана, установа и других организација.

² Група аутора, *Продајна галерија у протеклој четвртини века*, каталог истоимене изложбе, Продајна галерија „Београд“, Београд, 1988

³ Ово данас најбоље илуструју примери профилисаних захтева за излагањем на великим комерцијалним сајмовима уметности, чији су учесници од 2005. године по први пут постале београдске галерије. Оснивачи ових сајмова који, иако штите галеријско предузетништво и инсистирају на комерцијалном аспекту своје делатности, све институције учеснике на сајму обавезују да, без обзира на географско порекло, друштвени статус или богатство, оправдавају своје место излагача на сајму, пре свега бројем и квалитетом одржаних изложби у протеклој години, као и квалитетом профила проблемске излагачке концепције коју предлажу на сајму. Видети више код Raymonde Moulin, *L'artiste, l'institution et le marché*, Flammarion, Paris, 1997

⁴ Део архиве која нуди преглед овог излагачког следа, одржаних конференција и предавања, као и публикованих јединица галерија од 2006. године, могуће је консултовати на званичном сајту галерије www.galerijabeograd.org и рубрикама 'архив изложби', 'издања' и 'вести'.

⁵ Појединачна или системска удруживања око заједничких пројеката везују галерију за институције попут Галерије КЦБ, Факултета ликовних уметности, МСУБ, Музеја града Београда, Галерије СКЦ Београд, МСУВ, Галерије *Рајко Мамузић* из Новог Сада...

Sales Art Gallery "Belgrade"

50 years

Summary

The activity of the Sales Art Gallery "Beograd" in Belgrade, founded in 1963, during its first decades was defined by specific needs of the times and social system that for a long time required a direct popularization and sale of art pieces of the actual production, which was sometimes more or less defined as counterpoint to the system of purchases by state monopoly institutions on one hand or different forms of nonprofessional that arbitrated the aesthetic taste on the other hand. During the eight and ninth decade of the 20th century a part of the Gallery activity was directed towards the formation of museum and gallery collections in the provinces as well as initiating the founding of the first private galleries in Ex-Yugoslavia (SFRJ). Thus, it is possible to say that the first three decades of the Gallery were characterized by it being a part of an evolving system of initiatives where the Gallery together with institutions of different profiles endeavored to establish market rules in a country without a true market system, at the same time educating and encouraging initiatives for the formation of private as well public collections.

The radical political and social changes that took place after 1991 would significantly change the functioning of public institutions dealing with culture – their attitude towards art and the modes of marketing the actual art production worldwide and in Ex-Yugoslavia as well. One of the reasons for these changes was paradoxically, aside from the actual social crisis, the increase in the number of professional artists as well as the media diversification of numerous poetics that drew attention to the problem of their decreased visibility and their need for all the more "eloquent" presentation of their work. As a response to the new demands of the times a dislocation of instances for the public sale of art pieces took place as a kind of counterpoint to the then existing dominant forms of art presentation and their standardized institutions as well as the increase in the number of mobile artistic platforms and number of thematic group exhibitions that showed all the diversity and versification of the very art in question. In addition, the new requirements of the times showed that each direct sale activity or arbitration in the sale of an art piece is more than a voluntary act or just an adaptation to the arbitrary requirement of demand and supply. Namely, it represents an active part of the parallel and systematic act of informing and educating the public, a complex relationship and coordination that the gallerist establishes and cultivates with all the larger number of professional artists, institutions and collectors, as well as the process of developing a sensitivity and responsibility in all the

participants in the chain for the reception of the broadest scope of the art piece; its adequate sale and later safekeeping regardless if it is art from the actual production or a piece regarded as historical heritage.

It is only through regular exhibition programs – which is what the budget institutions of strategic importance for the state-nations as well as the most commercialized international art fairs throughout the world support – has it become possible to follow the systematic affirmation of different poetic orientations, promote all the larger number of artists and direct towards a systematic collecting of modern and contemporary art. It turned out that exhibitions represent the important mediator who when placed into the most different thematic frameworks, as a subject of often disparate theoretical and historical reviews and interpretations – it becomes not only the desired but also the only possible framework for the further understanding, interpretations or prospective valorization of works of art. Since 2003 about 150 solo and group exhibitions were held in the Gallery as well circa 30 specialized presentations, lectures and promotions that together with accompanying publications dealing with the exhibitions as well as profiled independent publishing activity gives a more complete insight into the history and contemporary dominant courses of fine arts in the country.¹ Numerous exhibition of thematic character, always accompanied by a catalogue, as well as specialized publications dealing with history and theory of art – with original texts written by renowned historians and art theoreticians, reviewed the work of more than seven hundred artists and showed an equal sensitivity towards the concept of presentation of actual visual arts tendencies and great historical themes as well. In the last few years Sales Art Gallery "Beograd" adapting to the requirements of the present day, orientated towards creative forms of exhibiting practice and sale of art pieces, has turned into a true platform for the exchange of ideas and presence of high quality collocutors, *conditio sine qua non* of all active, creative and systematic organizational structures that aspires to do successful business and it remains open for the most diverse type of professional trials and challenges that stand before us.

1 Part of the archive that can give an insight into the exhibition sequence, the conferences that were held and the lectures given as well as the publications published since 2006 can be seen at the official Gallery site www.galerijabeograd.org in the sections: "Arhiva izložbi" (Exhibition archives), "Izdanja" (Publications) and "Vesti"(News).

ИЗЛОЖБА РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВИМА
СЕКРЕТАРИЈАТА ЗА КУЛТУРУ ГРАДА
БЕОГРАДА

ИЗДАВАЧ
ПРОДАЈНА ГАЛЕРИЈА «БЕОГРАД»
Косанчићев венац 19, Београд, Србија
Тел/факс 011 30 33 923
Тел 011 32 87 325
pgb.gal@sbb.rs
www.galerijabeograd.org

За издавача
Михаило М. Петковић, директор

Кустос
Јелена Кривокапић

Уредник издања
Драгица Вуковић

Уметнички савет
Олга Јанчић
Бранко Раковић
Александар – Лека Младеновић
Горан Десанчић

Аутори изложбе и текстова у каталогу
Здравко Вучинић
Јелена Кривокапић

Дизајн
Жолт Ковач

Превод
Ванда Перовић

Фотографија
Бранко Раковић
Фото архиве власника и уметника

Штампа
ГРИД студио, Београд

Тираж
295 примерака

EXHIBITION SUPPORTED BY
SECRETARIAT FOR CULTURE OF
THE CITY OF BELGRADE

PUBLISHER
GALLERY «BEOGRAD»
Kosančićev venac 19, Belgrade, Serbia
+ 381 11 30 33 923
+ 381 11 32 87 325
pgb.gal@sbb.rs
www.galerijabeograd.org

For the publisher
Mihailo M. Petković, director

Curator
Jelena Krivokapić

Catalogue Editor
Dragica Vuković

Art Council
Olga Jančić
Branko Raković
Aleksandar Leka Mladenović
Goran Desančić

Exhibition Concept and Texts in Catalogue
Zdravko Vučinić
Jelena Krivokapić

Design
Žolt Kovač

Translation
Vanda Perović

Photographs
Branko Raković
Photo archives of owners and artists

Printed by
GRID studio, Belgrade

Print run
295

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

73/76:061.2(497.11)"1963/2013"(083.824)
73/76(497.11)"19/20"(083.824)

ВУЧЕНИЋ, Здравко, 1943-

Продајна галерија "Београд" : 50 година / [аутори текстова у каталогу Здравко Вучинић, Јелена Кривокапић ; фотографија Бранко Раковић] = Sales Art Gallery "Beograd" : 50 years / [texts in catalogue Zdravko Vučinić, Jelena Krivokapić ; photographs Branko Raković]. - Београд : Продајна галерија "Београд" = Belgrade : Gallery "Belgrade", 2013 (Београд : Грид студио = Belgrade : Grid studio). - [35] стр. : илустр. ; 22 cm

Тираж 295. - Summary.

ISBN 978-86-6141-048-2

1. Кривокапић, Јелена, 1970- [аутор]
а) Продајна галерија (Београд) - 1963-2013 - Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 198551564

Захваљујемо се општини
Стари град на помоћи при
реализацији каталога изложбе

Пријатељ галерије

ПОДРУМ РАДЕНКОВИЋ
1854

www.galerijabeograd.org